

בנק ישראל

27 ביוני 2023
ח' תמוז תשפ"ג

הנגיד

לכבוד
ראש ממשלת ישראל
מר בנימין נתניהו

הנדון: הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון – ריבית על יתרת זכות), התשפ"ג-2003

הצעת החוק שבנדון אושרה במסגרת וועדת שרים לחקיקה בראשות שר המשפטים ב – 25 ליוני 2023. במסגרת ההצעה מוצע "לחייב תאגידים בנקאיים בתשלום ריבית על יתרת זכות בחשבון עובר ושב של לקוח, בשיעור מינימאלי שיקבע נגיד בנק ישראל לאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת ובאישור שר האוצר". ההצעה אמורה לעלות להצבעה בקריאה טרומית ביום רביעי ה – 28 ליוני 2023.

ברצוני להביע את התנגדותי הנחרצת להצעה מהטעמים שיפורטו להלן.

ראשית, אדגיש כי יש מקום להמשיך ולשפר את התחרות בסקטור הבנקאי בעיקר במקטע האשראי הצרכני המשמש את משקי הבית והאשראי לעסקים קטנים ובינוניים. דרך המלך לשיפור רווחת הלקוחות היא המשך הסרת החסמים המונעים תחרות בין השחקנים הקיימים וכאלו המונעים כניסת שחקנים חדשים.

ואכן, בנק ישראל קידם והוציא אל הפועל בשנים האחרונות שורה של צעדים שמטרתם הסרת חסמים ועידוד התחרות במערכת הבנקאית. בפרט, בנק ישראל אישר את ההקמה של שני בנקים חדשים לראשונה מזה שנים ארוכות; שיפר משמעותית את היכולת של לקוחות לעבור בין בנקים באופן קל ואוטומטי (מעבר ב"קליק"); הגביר משמעותית את השקיפות בריביות שהבנקים גובים על אשראי ומשלמים על פיקדונות ובכך חיזק את היכולת של הלקוחות להשוות בין הבנקים השונים; קידם את רפורמת הבנקאות הפתוחה שמגדילה את כושר המיקוח של הצרכנים מול הבנקים; קידם את רפורמת המשכנתאות שמאפשרת ללקוחות להשוות בין ההצעות השונות; הקים את מאגר נתוני האשראי המאפשר העמדת אשראי על ידי גופים נוספים על אלו שבהם מנוהל החשבון של הלווה; איפשר לגופים חוץ-בנקאיים להתחבר למערכות התשלומים והסליקה ועוד. כל זאת כאשר ישנם גם מהלכים משמעותיים נוספים המקודמים בימים אלו.

כפי שוודאי ידוע לך רק לפני מספר ימים זימנתי לבנק ישראל את מנכ"לי הבנקים לדיון מיוחד בהשתתפות המפקח על הבנקים בנושא הריביות על הפיקדונות, העו"ש וההלוואות במערכת הבנקאית. במסגרת הדיון הצבתי ארבעה יעדים מרכזיים לקידום על ידי הבנקים והם:

- תמסורת ריבית נאותה על יתרות זכות של משקי בית;
- עידוד אקטיבי מתמשך של לקוחות בעלי יתרת עו"ש מעל רף מסוים להסטת כספים המוחזקים בעו"ש לאפיקים משתלמים יותר (כגון פיקדונות לזמן קצוב או קרנות כספיות);

- סיוע אקטיבי לבעלי המשכנתאות המאובחנים כבעלי קשיים המשמעותיים ביותר;
- הקלת הנטל על לקוחות בעלי יתרה שלילית בחשבונות העו"ש ("אוברדראפט").

בתום הפגישה, הנחיתי את מנכ"לי הבנקים לדווח למפקח על הבנקים, בדבר היערכותם להשגת היעדים שהצגתי בתוך זמן קצר. בהתאם, **הבנקים השונים בוחנים כעת את היעדים שהוצגו, כאשר כל בנק מגבש חבילה משלו וחלקם כבר פרסמו בימים האחרונים הצעות ערך משמעותיות ללקוחות בתחום הריביות על יתרות הזכות.** אני סבור שגישה זו מאפשרת לכל בנק לבחור בתמהיל צעדים אופטימאלי התואם את המאפיינים הייחודיים שלו ושל קהל לקוחותיו, והיא גם עשויה לתרום לשיפור התחרות במערכת הבנקאית.

עם זאת, ככלל, **אני מתנגד נחרצות להתערבות בתמחור המוצרים הבנקאיים ולקביעת מחיר אחיד.** קביעת מחיר כאמור, פוגעת בפעילותם של מנגנוני השוק; גורמת לכלל השחקנים להתכנס סביב המחיר שנקבע ובכך מדכאת תחרות והתייעלות; מעוררת קשיים יישומיים משמעותיים בכל הנוגע לאופן חישוב המחיר; והיא נתפסת בעולם כמהלך שלילי שלא הולם כלכלות מתקדמות במדינות מפותחות. אני חושש כי התערבות בוטה מעין זו בחקיקה עלולה להשפיע לא רק על גופים פיננסיים בינלאומיים השוקלים לפעול בישראל, אלא גם על גופים עסקיים בינלאומיים בתחומי הכלכלה האחרים. מיקוד הדיון בצעד בודד בתחום העו"ש, וודאי כאשר הוא מבוצע תוך התערבות בתימחור, אינו אופטימאלי עבור הלקוחות.

יתירה מזאת, ההצעה לפיה קביעת הריבית המזערית על העו"ש על ידי נגיד בנק ישראל כפופה לאישור שר האוצר, מהווה פגיעה חמורה ביותר בעצמאותו של בנק ישראל וביכולתו לנהל את המדיניות המוניטארית. בכך, ניתנת לשר האוצר הסמכות להשפיע בפועל על הריבית במשק ולהתערב באופן בוטה בניהול המדיניות המוניטארית ובאפקטיביות שלה. הפגיעה בעצמאות הבנק המרכזי המגולמת בהצעת החוק היא חציית קו אדום של ממש וקיים חשש ממשי כי כך יתפסו אותה גם הגורמים הבינלאומיים וחברות הדירוג.

לאור האמור, אבקש את התערבותך המיידית על מנת שהצעה זו תוסר לאלתר מסדר היום.

בכבוד רב,

פרופ' אמיר ירון
נגיד בנק ישראל

העתק:

שר האוצר, מר בצלאל סמוטריץ'
יו"ר המועצה הלאומית לכלכלה, פרופסור אבי שמחון
המפקח על הבנקים, מר דני חחיאשווילי
היועצת המשפטית של בנק ישראל, עו"ד טידה שמיר